

FERDÍTÉSEK

Tarkabarka beszédmód

Kis híján a sokak által egyre gyakrabban használt limbázst akartam becsempészni a címbe, de mivel ismerem az anyanyelvet más nyelvekkel előszeretettel variálók, nem szerettem volna, ha véletlenül épp én rá hivatkoznak majd egy-egy kritika hallatán, természetesen úgy, hogy csak a címet olvasták el. Marad tehát a beszédmód, de a tarkabarka jelző lehetne még erősebb, mondjuk, csiricsaré, hisz egy-egy városban tett séta idején hallott beszélgetésözön igazán kimerítené az ízléstelenül rikító színekavalkádra illő jelző értelmét.

Mondom mindezt annak ellenére, hogy nem vagyok megrögzött purista, az új fogalmak latinus hangzású megnevezése helyett nem használok nyakatekert magyarításokat, vagyis telefonálok és televíziózom, nem távbeszélék és távolba nézek. Előbbit elvéve még használják: telefonközpont helyett távbeszélőközpontként, sőt gondolom, ezt mindenki meg is érti, de a televízió és a távolba néző/látó variáns körülbelül úgy hatna, mint kétszáz éve a frissen felfedezett gőzmozdonynak a gőzpőfőgészeti tovalóködönc, a vízöblítéses illemhelynek pedig a megkönnyebbülészeti körguggolda elnevezés.

De félre az élcelődéssel nyelvújító elődeink melléfogásain, az egyik leginkább fülsértő szóhasználat a terv, tervezés és tervezet helyett használt projekt és különösen a prodzsekt. Nem nagyon értettem egyet azzal sem, hogy 1990 előtt a ma már városházává visszavedett tanácsházát „egyszerűen” sfatként emlegették, de valahogy azt sem éreztem, hogy

a tanács szavunk olyan nagyon illene egy intézményre vagy különösen egy épületre. Az orosz szovjet szó tükörfordítása volt a tanács is, a sfat is, valószínűleg százvalahány éve hirtelen nem jutott eszébe más Leninéknek, és így maradt. A hatóság tevékenysége meg éppen nem fedte a hétköznapi ember tanáccsal történő segítségét, inkább a megfélemlítés eszköze volt minden. De amikor románul használtuk, valahogy nem érződött ez a hivatali szigor, hanem a hivatalra vonatkoztattuk, ahol ezt-azt kellett intéznünk. Most ellenben nagyon jó a városháza, viszont idegenkedem az önkormányzattól, mert az egészen más jelentést hordoz, habár ez lehet csupán az én egyéni ízlésem ficama.

Az anyanyelv előnyben részesítése végett gyakran ajánlottam volt diákjaim figyelmébe a pungába tett kitanca és abonament helyett a zacskóba tett nyugtát és bérletet, legnagyobb öröömre eredményesen. Előbb jót nevettek, aztán lassanként kezdték egymást figyelmeztetni.

Ám a projekt nem hagyja magát, erősen megvetette betűit a tudatunkban, hisz lába nincs a szónak, de jó is, mert széttaposná esetleg a régi terveinket. Nem szoktam előre siránkozni semmin, de nagyon sajnálnám, ha eltűnne a nyelvünkől a terv, mert szegényebbeknek érezhetnénk emiatt magunkat. Vagy most derül ki, hogy mégiscsak megátalkodott purista lettem? Nem tudom, mind egy is, fő az, hogy ne engedjük el magunktól a tervet!

Molnár Judit

